אלא מחוץ לתחום אתא מאן דאכל (א)סבר (ב)הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומאן דלא אכל סבר (א)כל דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי והא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל וא"ל (א) (ג)לא היו דברים מעולם ההוא ליפתא דאתי למחוזא נפק רבא חזיא דכמישא שרא רבא למיזבן מיניה אמר הא ודאי מאיתמול נעקרה מאי אמרת מחוץ לתחום אתיא (ד)הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר וכל שכן האי דאדעתא דנכרים אתא כיון דחזא דקא מפשי ומייתי להו אסר להו: הנהו בני גננא דגזו להו(ו) אסא בי"ט שני לאורתא שרא להו רבינא לאורוחי ביה לאלתר א"ל רבא בר תחליפא לרבינא ליסר להו מר מפני שאינן בני תורה מתקיף לה רב שמעיה טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי והא בעינן בכדי שיעשו אזלו שיילוה לרבא אמר להו (ב)בעינן בכדי שיעשו: ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה כו': אמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן מהו להזכיר של ראש חדש בראש השנה כיון דחלוקין במוספין אמרינן או דילמא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן אמר לן תניתוה רבי דוסא אומר העובר לפני התיבה כו' מאי לאו להזכיר לא להתנות הכי נמי מסתברא מדקתני בברייתא וכן היה ר' דוסא עושה בראשי חדשים של כל השנה כולה ולא הודו לו אי אמרת בשלמא להתנות משום הכי לא הודו לו אלא אי אמרת להזכיר אמאי לא הודו לו ואלא מאי להתנות למה לי לאיפלוגי בתרתי צריכא דאי אשמעינן ר"ה הוה אמינא בהא קאמרי רבנן דלא משום דאתי לזלזולי ביה אבל בראשי חדשים של כל השנה כולה אימא מודו ליה לר' דוסא ואי אתמר בהא בהא קאמר ר' דוסא אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא מיתיבי (ה)ראש השנה שחל להיות בשבת בית שמאי אומרים מתפלל עשר ובית הלל אומרים (י)מתפלל תשע ואם איתא בית שמאי אחת עשרה מבעי ליה

אמר

אלא מחוץ לתחום קאתא. וכו ביום: **והא אשכחיה רב ששת כו'.** ואי בו ביום אמאי משייל ליה אי קדושה אחת או ב' קדושות: **דקא מפשי.** נכרים ומייתי אמר הכי ודאי אדעתא דישראל מפשי ומייתו ואסר להו: **בני גננא.** קושרי כילות לחתנים ונותנים שם הדס: **לפי שאינן בני תורה.** ואתו לזלזולי ביום טוב שני: **כיון דחלוקין במוספין.** שמקריבין מוספי ראש חדש ומוספי ראש השנה כדכתיב (במדבר כט) מלבד עולת החדש: **אמרינן.** בתפלה נמי את יום ראש החדש הזה ואת יום הזכרון הזה: **זכרון אחד.** את יום הזכרון הזה דלמתנא קרייה זכרון דכתיב ו) זכרון תרועה [ובר"ח נמי כתיב ז) והיו לכם לזכרון]: **מאי לאו.** לא הודו אלהזכיר קאי דלא הודו לו להזכיר של ר"ח בראש השנה: **להתנות.** אם היום אם למחר אלא סתמא לימא וכן יום המחרת: **בראשי חדשים של כל השנה.** שהוא ספק אם עיברום בית דין: **לזלזולי.** אי מחזקין ליה ספק אתו לזלזולי בשני ח) אבל כי אמרינן סתמא מחזקין להו בקדושה אחת: **אבל.** בשאר חדשים דשרו במלאכה וליכא למיחש לזלזולי אימא מודו ליה: **מתפלל עשר.** שלש ראשונות וג' אחרונות ושל שבת בפני עצמה הרי שבע וקדושת היום וכולל עמה מלכיות הרי שמונה וזכרונות ושופרות: **ובית הלל אומרים מתפלל תשע.** דכולל שבת ויום טוב ט) בברכה אחת ופותח מקדש השבת וישראל ויום הזכרון: **ואם איתא.** דמזכיר של ראש חדש לבית שמאי דבעי לכל חד ברכה בפני עצמה י"א מבעי ליה:

אמר

לית ליה בכדי שיעשו כלל אפילו בי"ט ראשון או שמא אית ליה בי"ט ראשון שהוא מדאורייתא בכדי שיעשו במוצאי י"ט שני ומבשל בשבת אתי שפיר דיאכל דליכא למיגזר אטו שמא יבשל בשבת ולפי טעם זה היה צריך להמתין במוצאי י"ט שני כשיעור [שילך] ויתלוש ויביא דאי כדי שיתלוש לבד איכא למיחש שמא יאמר לנכרי בי"ט לתלוש כדי שיאכל במוצאי י"ט אחר שעה מועטת ושמא יש לומר דכולי האי לא החמירו חכמים וריצב"א אומר דבירושלמי (ב) דנדה משמע דטעם בכדי שיעשו כדפרש"י דתניא התם לא תמלא אשה קדירה עססיות ותורמוסין ותתנם לתוך התנור עם חשיכה ואם עשתה כן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו ומפרש התם בתר הכי מפני שהניית שבת עליו וכיון דממתין בכדי שיעשו אינו נהנה ממלאכת שבת כלום ובשבת וי"ט אף לפרש"י אסור מזה לזה אף בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל ובדבר הנילוד והנלקט אפילו שלא בא בשביל ישראל יש לאסור בשבת וי"ט משום הכנה מידי דהוה אביצה שנולדה בזה אסורה בזה וכן משמע בריש ביצה (ד' ד.) דמשמע התם דרב דאסר ביצה אסר נמי עלים שנשרו מן הדקל ושירי מדורה ושירי פתילה ושמן שכבה בשבת ומפרש בירושלמי דרב אוסר להדליק בי"ט ובהלכות גדולות בהלכות י"ט כתב דאע"ג דדבר הנילוד והנלקט בי"ט בשביל ישראל אסור עד מוצאי י"ט שני בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל שרי בי"ט שני מידי דהוה אביצה שנולדה בזה מותרת בזה ונראה שדקדקו מדקאמר באין לדין (שם ד' כד:) ולערב אסורים בכדי שיעשו אלא יש [במינו] במחובר ולא קאמר נמי על הבא מחוץ לתחום משמע דאין צריך בו בכדי שיעשו וטעמא משום דבתחום הקילו כעין שהקילו לענין הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ומיהו לביצה ודאי לא מדמינן דבביצה לא שייך שמא יאמר לנכרי כמו בדבר הבא מחוץ לתחום: **אדעתא** דכולהו רבנן קאתו. נראה לריצב"א דהכי הלכתא דקיימא לן כרב ששת כלפי רב נחמן באיסורי וכלפי רב חסדא נמי הלכתא כוותיה שהיה גדול ממנו כדאשכחן בכמה דוכתי בעי רב חסדא מרב ששת יבמ' הדר (לקמן ד' סז.) נמי אמר רב חסדא ורב ששת כי הוו פגעו אהדדי רב חסדא מירתע שפוותיה ממתני' דרב ששת ורב ששת מירתע כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא ואמר בסוף הוריות (ד' יד.) סיני ועוקר הרים סיני עדיף דהכל צריכין למרי חיטיא הלכך דבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל אסור לכל בני ביתו לאכול דאדעתא דכולהו קאתי: **הא** ודאי מאתמול נעקרה. אבל אי היום נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים אתו וטעמא משום מוקצה ואפילו לר"ש דלית ליה מוקצה הכא מודה כיון דלא לקטן מאתמול אקלינהו ודמי לגרוגרות וצמוקין וכן משמע בריש המביא בביצה (ד' ל:) דכל היכא דאין יושב ומצפה לית ליה לר"ש מוקצה וכן פירש הקונטרס בריש אין צדין (שם ד' כד:) גבי נכרי שהביא דורון לישראל וא"ת דבפ"ק דחולין (ד' יד.) גבי השוחט בשבת משמע דלא הוי מוקצה לר"ש ואפילו לר' יהודה בעי למימר מעיקרא דלא הוי מוקצה וצ"ל דמיירי ביושב ומצפה שמא ישחטנו חרש שוטה וקטן ואחרים רואין אותו וא"ת למה ליה טעמא בריש ביצה (ד' ג.) גבי פירות הנושרין שמא יעלה ויתלוש תיפוק ליה משום מוקצה וי"ל כגון דלית ליה עורבים דהוי מוכן לעורבים והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת ד' קכב.) דאין מעמידין בהמה על גבי מוקצה בשבת פירוש עשבים שנתלשו בשבת הא פרשינן התם כגון שהיו עומדין בשעת חיבורן במקום שהבהמה לא היתה יכולה לבא שם אי נמי דלריך טעמא שמא יעלה ויתלוש לר"ש ביושב ומצפה וא"ת טעמא דמוקצה למה ליה תיפוק ליה משום שמא יעלה ויתלוש וי"ל דשמא יעלה ויתלוש לא הוי אלא בפירות האילן שקלים ליתלוש אבל לפתות דבעי מרא וחצינא לא וכן במשקין דגזרינן שמא יסחוט לפי שקלים ליסחוט ודגים שנצודו בי"ט אסורין משום מוקצה כגרוגרות וצמוקין ולא משום דגזרינן שמא יצוד ותדע דבסוף כל כתבי (שם ד' קכב.) גבי מילא מים לבהמתו ונכרי שהדליק הנר ועשה כבש לא אסרינן לישראל לירד אחריו גזירה שמא יעשנו והא דמדמי בפ"ק דחולין (ד' יד:) שמא ישחוט לשמא יסחוט הוה מצי למידחי דלא דמו כדפי' אלא דבלאו הכי דחי ליה שפיר: **זכרון** אחד עולה. דבראש השנה כתיב זכרון תרועה ובראש חדש כתיב בפרשת בהעלותך גבי חצוצרות והיו לכם לזכרון פי' רשב"ם (ס) דאין צריך להזכיר מקראות של מוסף לא די"ט ולא דר"ח כדאמר רב (ע)חיננא א"ר בשילהי ר"ה (ד' לה.) כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך גבי מלכיות זכרונות ושופרות ואם התחיל צריך לסיים והא דתנן הפוחת לא יפחות משלש היינו בהתחיל והוא הדין נמי במקראות דקרבנות ואם בא להזכיר מזכיר אף של ר"ח ור"ת מפרש דהיא דרב חיננא דווקא במלכיות זכרונות ושופרות אבל דמוסף צריך להזכיר לעולם אבל דר"ח אין צריך כלל להזכיר דנפטר במה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה והגיה במחזורו ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתם ולר' יצחק אין נראה לחלק בין מלכיות זכרונות ושופרות למקראות דמוסף ויש גאונים קדמונים שאין מניחין לומר ובראשי חדשיכם דלא ליתי לזלזולי במועדות וי"ט ראשון של ר"ה דיאמרו יום שני עיקר כמו בראשי חדשים של כל השנה ואתי למתני מועדות מיום שני ואין נראה לר"י דבכולהו שמעתא ליכא דחש להאי זלזולא ובערוך בערך חדש איזה הוא חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה פי' שאין אומר ובראשי חדשיכם לא בתפלה ולא (ג) בזולתה: [וע"ע תוס' ביצה טו. ד"ה אחהו ותוס' ר"ה ח: ד"ה שהחדש ועוד שם כתו' לה.]

לית

עין משפט נר מצוה

צט א ב מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה י ועוד ש"ע א"ח סי' תקטו ס"ה:
ק ג מיי' שם הלכה י:
קא ד מיי' פ"ב מהל' תפלה הלכה ה ו סמג עשין יט טור א"ח סי' תקפב:

רבינו חננאל

ההוא לפתא דאתיוה גוים למחוזא ביום טוב שיני של גליות, חזייה רבא דמכמשא אמר הא ודאי מאיתמול (מעיקרא) [מיעקרא]. הויא לה כההוא טביא דאיתציד ביום טוב ראשון ואישתחיט ביום טוב שני. מאי חיישת דילמא מחוץ לתחום אתאי היום, הא קיי"ל בהא כל דבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר לאכול אותו. וכל שכן הדא לפתא דאדעתא דגוים אתאי, דידעי דהאידנא יומא טבא הוא לאיזבוני, ושרא לישראל למיזבן מיניה. כיון דחזא בימים טובים אחרים דהוו אמרי ישראל נמי האידנא ביום [טוב] שיני זבני והוו מפשי ומייתו, אמר הא ודאי אדעתא דישראל מפשי ומייתו, הדר אסר להו למיזבן כלל. והא אסא דגזו לה גוים ביום טוב. אסיקנא אפילו הן בני תורה, דאסיר לאורתא לישראל לאורוחיה ביה לאלתר [אלא] משהי ביה בכדי שיעשו. פי' כשיעור שילך ישראל משתחשיכה בכדי שיגזוז ויביא, ואחר שהיית שיעור זה שרי. מתני' ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה אומר החליצנו את יום ראש החדש הזה כו'. איבעיא להו מהו להזכיר מוסף של ראש חדש עם מוסף [של] ראש השנה, כיון דחלוקין במוספין מדכרינן, או דילמא זיכרון אחד [עולה] לכאן ולכאן. ואתינן למיפשטה ממתני' מדקתני ר' דוסא החליצנו את יום ראש החדש הזה ש"מ. ודחינן לא ר' דוסא להתנות איירי, לומר אם היום אם למחר. (א) אבל להזכיר אינו מזכיר אלא זכרון אחד. ואמרינן הכי נמי מסתברא דלא איירי ר' דוסא אלא להתנות, מדקתני ר' דוסא (עוסק) [עושה] בראשי חדשים ש[ל] כל השנה כולה וכו'. ואסיקנא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. ירושלמי ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה אינו צריך להזכיר של ר"ח. פי' אינו צריך להזכיר מוסף של ראש חדש

(א) נראה דהדבר פשוט דמאי דדחינן לא להתנות אדרבנן קאי, דר' דוסא הא בהדיא אמר דצריך להזכיר של ר"ח ואולי למפ"ב רבינו דהאיבעיא אינו אלא אם צריך להזכיר מוסף של ר"ח עם מוסף ר"ה אפשר דגם ר' דוסא יש לאכפיה ועדיין צ"ע.

מסורת הש"ס

(א) [ביצה כה.], (ב) [עי' תוס' שבת קכב. ד"ה ואם ותוס' ביצה כה. ד"ה הבא], (ג) [ב"מ מט: ע"ז כג.], (ד) [נמ"א טנסף: גוים], (ה) [תוספ' ברכות פ"ג הט"ו ותוספתא ר"ה סוף פ"ב], (ו) [ויקרא כג], (ז) [במדבר י], (ח) [נ"ל בשניהם ולפי זה לא נצרכין לדוחק שכתב הרש"א], (ט) [נמ"א ירוש' שבועות פ"א ה"ד מוסיף: עם המלכיות], (י) ורש"י פי' נמי התם כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמו שכתבת בתורתך שוב א"צ לומר מקראות מוספין אלא שנהגו רבותיו פירש דקאי אמלכיות וזכרונות ושופרות [רש"ל בשם גליון], (כ) [נמצא איתא שם חננאל],

הגהות הב"ח

(א) בתד"ה אי מסכתת וכו' דבירושלמי דביצה משמע: (ב) גמ' לרבה בר שמואל וא"ל וכו' לא היו: (ג) תוס' סוף ד"ה זכרון וכו' ולא זולתה. נ"ב פי' בכל מקומות ולא התפלה דהיינו בכקר כענין הקרבנות וכן בהפטרה:

גליון הש"ס

גמ' לא היו דברים מעולם. ע"ג כב ע"א ב"מ מט ע"ב יבמות לה ע"ב תד"ה כ"ע ל"פ ב"ב קנד ע"ב תד"ה ברם נראין בכורות ד ע"ב תד"ה אלא אי אתמר נדה כד ע"א תד"ה אמר ר"פ:

מוסף רש"י

הבא בשביל ישראל זה מותר בשביל ישראל אחר. לא שמעתי טעם מקובל בדבר, דאי משום מוקצה אמאי מותר לישראל אחר, ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו א"כ לישראל אחר נמי אסור, דנכרי שהדליק את הנר בשבת תנן (שבת קכב.) אם בשביל ישראל אסור ולא חלקו בינו לחבירו, וי"ל דבדי איסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי ודיין אם אסרוהו על זה. טעם אחר נראה לי, מחוץ לתחום אסורין גזירה שמא ישלח בשבילו, והבא בשביל זה מותר לאחר דליכא למגזר בה, שאינו מכירו (ביצה כה.). זכרון אחד עולה לכאן ולכאן. ואומר ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה, ומוסף אמנימים, שכן אי אפשר לר"ה בלא ר"ח, ויום ר"ח זה קרוי זכרון דכתיב (ויקרא כג) בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה, מה שאין כן בשאר שתי קדושות, לפי שיש שבת בלא פסח ופסח בלא שבת, לפיכך אין בהזכרת אחד מהן משמע הזכרת חברו, וצריך לנקוב בו בהדיא את יום המנוח הזה ואת יום חג המצות הזה (סדור רש"י סי' קעד. מחזו"ו סי' שנא).